

หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน

MEE ROI LAI: CREATIVE THAI MUSIC FROM THE IKAT SILK OF THAI PHUAN

ณัฐดนัย วิชาเดช¹ กิตติภณท์ ชิตเทพ²

Natdanai Vichadech¹ Kittipan Chittep²

บทคัดย่อ

การศึกษาวិทยานิพนธ์เรื่อง หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากลายผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงจากผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลายของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัยพบว่า หมี่ร้อยลายเป็นลายผ้าไหมมัดหมี่ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยคุณวนิดา รักพรหม หัวหน้ากลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน เป็นการผสมผสานลายโบราณกับลายใหม่ มีจำนวน 34 ลาย ประกอบด้วยลักษณะเด่นของเส้นทแยง วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ที่จินตนาการถึงธรรมชาติ สิ่งของเครื่องใช้ และความเชื่อประเพณีของชาวไทพวน

การสร้างสรรค์บทเพลงหมี่ร้อยลายเป็นการถอดลายหมี่ร้อยลายและบันทึกข้อมูลลงบนโปรแกรม Fruity Loops สร้างทำนองจากทิศทางของลายผ้าและการจับคู่เสียง กำหนดใช้ฟังก์ชัน Piano roll คีย์ C แล้วเทียบโน้ตกับระดับเสียงดนตรีไทยตามตำแหน่งของลายผ้า เมื่อสังเคราะห์ทำนองต้นแบบแล้วจึงปรับแต่งทำนองตามสุนทรียะของเพลงไทย นำเสนอด้วยวงโปงลางซึ่งเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ประกอบด้วย พิณ แคน เบส โปงลาง กลองหาง กลองตุ้ม ฉาบใหญ่ และ กบไม้ ที่แสดงความรู้สึกสนุกสนานครื้นเครง เช่นเดียวกับการเฉลิมฉลองในงานประเพณี บทเพลงหมี่ร้อยลายประกอบด้วยช่วงเกริ่น เพลงช้า และเพลงเร็ว โดยออกแบบเสียงก็กระตุกทอผ้าแทนเสียงกลองเพื่อสร้างหน้าทับเพลงขึ้นใหม่

คำสำคัญ: หมี่ร้อยลาย, ดนตรีไทยสร้างสรรค์, ผ้าไหมมัดหมี่, ไทพวน

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา 66910040@go.buu.ac.th

¹ Student, Fine and Applied Arts in Music and Performing Arts Program, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, 66910040@go.buu.ac.th

² ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา kittipan@go.buu.ac.th

² Advisor, Assistant Professor, Department of Music and Performing Arts, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, kittipan@go.buu.ac.th

Receive 24/07/68, Revise 30/09/68, Accept 22/10/68

Abstract

This thesis, entitled “Mee Roi Lai: Creative Thai Music from the Ikat Silk Patterns of the Phuan People”, employed a qualitative research methodology. The primary objective was to develop an original musical composition inspired by the Mee Roi Lai (hundred-pattern ikat silk) created by the Phuan community in Ban Phuan Subdistrict, Ban Mi District, Lopburi Province.

The research findings indicate that Mee Roi Lai is an ikat silk pattern innovatively designed by Ms. Vanida Rakprom, the leader of the Ban Phuan Women Volunteers’ Group. The pattern integrates traditional motifs with contemporary designs, resulting in 34 distinct variations. Each motif exhibits characteristic features such as diagonal lines, circles, triangles, and squares, symbolizing natural elements, utilitarian objects, and the cultural beliefs and traditions of the Phuan people.

Creating the composition “Mee Roi Lai” involved transcribing silk patterns into digital notation using the Fruity Loops program. The structure was created from the directional flow of the textile and the systematic pairing of sounds. Utilizing the Piano Roll function in the key of C allowed for correlation with tonal levels in Thai music, reflecting the spatial arrangement of the patterns. The prototype melody was rearranged through the aesthetic principles of Thai music. The final piece was performed by a Pong Lang ensemble, a Northeastern folk band that includes Phin, Khaen, Bass, Ponglang, Klonghang, Klongtum, and various percussion. The performance conveyed a sense of festivity and exuberance, reminiscent of communal celebrations. “Mee Roi Lai” consists of an introduction, a slow section, and a fast section, featuring the innovative use of the loom shuttle sound in place of the drum, a creative choice that established a newly designed rhythmic foundation.

Keywords: Mee Roi Lai, Creative Thai Music, Ikat silk, Thai Phuan

1. ที่มาและความสำคัญ

ผ้าไหมมัดหมี่เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวไทยวนที่อาศัยอยู่ใน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งสืบทอดภูมิปัญญามาจากบรรพบุรุษที่อพยพมาจากลาว ลวดลายบนผ้าสะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยวนอย่างชัดเจน โดยนอกจากจะใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว

ผ้ามัดหมี่ยังเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น และลายผ้าที่สำคัญ ายหนึ่งก็คือ หมี่ร้อยลาย

หมี่ร้อยลาย เป็นผลงานของคุณวนิดา รักพรหม ที่นำลายผ้าโบราณหลากหลายลายมา ประยุกต์รวมกันในผ้ามัดหมี่ผืนเดียว แม้จะไม่ได้ มีครบถึงหมี่ร้อยลาย แต่ตั้งชื่อว่า “ร้อยลาย” เพื่อความน่าสนใจ โดยใช้เทคนิคการทอแบบ 2 ตะกอ และ 4 ตะกอ แล้วแต่ลักษณะ ของแต่ละลาย ลักษณะเด่นของผ้าคือการทอลายขัดธรรมดา ร่วมกับการจัดสีให้เป็นริ้ว ๆ ทำให้ผ้ามีมิติและความ สวยงาม ลวดลายที่ใช้ มีทั้งลายเก่าแก่ เช่น ลายหมาจับ ลายมะตุ้ม ลายโคมไฟ ลายตะวันลับฟ้า ฯลฯ ซึ่งแต่ละลายมีที่มาและความหมายต่างกันไป สะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิต ของชาวไทพวนในอดีต ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์ พืช หรือสภาพแวดล้อม ทำให้ผืนผ้านี้ ไม่เพียงแค่เป็นงานฝีมือ แต่ยังเป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่รวบรวมเรื่องราวของคนไทพวนไว้ในผืนเดียว (วรา ชาภูคำ, 2556)

ในปัจจุบันจำนวนผู้รักษาการทอผ้าไหมมัดหมี่ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในปัจจุบัน เริ่มลดน้อยลง ส่วนใหญ่ก็จะทอตามบ้านเรือนของตนเอง และทางกลุ่มสตรีบ้านพวนเองก็ไม่ได้ทำ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อสืบทอดการทอผ้าไหมมัดหมี่อย่างจริงจัง และการทอผ้ามัดหมี่นั้นต้องอาศัย ทั้เวลาในการทอที่ค่อนข้างนาน สอดคล้องกับที่ วนิดา รักพรหม หัวหน้ากลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน ชาวไทพวน ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า

“วัน ๆ หนึ่ง สามารถทำได้อย่างเก่งจริงก็ 1 ผืน เพราะด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ผู้คนออกไป ทำมาหากินนอกถิ่นที่อยู่อาศัย เลยทำให้วัฒนธรรมตรงนี้เริ่มลดน้อยลง เพราะการทอผ้ามัดหมี่นั้นเหมาะสำหรับคนที่อยู่บ้าน และมีเวลาว่างเยอะ รายได้ ต่อเดือนก็ไม่แน่นอน ผู้คนเลยจำเป็นที่จะต้องหันไปทำงานด้านอื่น ๆ” (วนิดา รักพรหม, สัมภาษณ์, วันที่ 10 มีนาคม 2567)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแรงบันดาลใจในการนำลวดลายผ้าไหมมัดหมี่มาสร้างสรรค์ งานดนตรีไทย เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบทอด และต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิม โดยบูรณาการ ศิลปะดนตรีไทยเข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่วัฒนธรรมการทอผ้าไหมมัดหมี่ ต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ยังเป็นความคาดหวังให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะดนตรีเชิงนวัตกรรม และ ช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่ผ้าไหมมัดหมี่ในมิติทางศิลปะและเศรษฐกิจอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

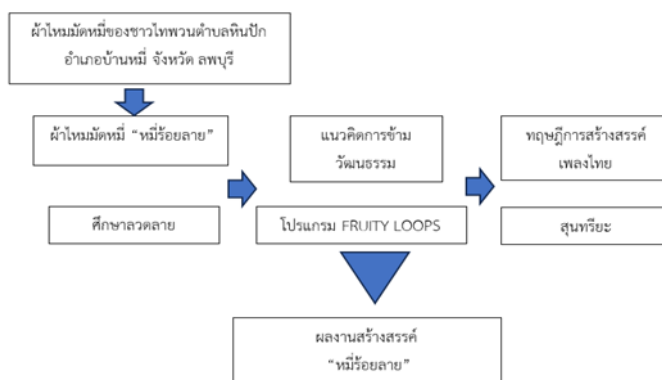
2.1 เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงจากผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาลายผ้าไหมมัดหมี่ “หมี่ร้อยลาย” ของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรี

3.2 การสร้างสรรค์ผลงานใช้แนวคิดการข้ามวัฒนธรรมผ่านการใช้เทคโนโลยีโปรแกรมสร้างสรรค์เพลง Fruity Loops โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้างสรรคทำนองจากลายผ้าไหมมัดหมี่ “หมี่ร้อยลาย” 34 ลาย โดยใช้วงดนตรีพื้นบ้านอีสานในการบรรเลง ตัวเพลงมีทั้งหมด 7 ท่อนและแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ในการเป็นพื้นฐานการสร้างสรรคผลงานดนตรี

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน" เป็นการศึกษาวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิชาการ และงานวิจัย จากหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มสตรีอาสาบ้านพวนผ้าไหมมัดหมี่ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5.1.2 ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนาม โดยมุ่งศึกษาข้อมูลดังนี้

5.1.2.1 ลายผ้าไหมของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

5.1.2.2 การสร้างลายผ้าไหม “หมี่ร้อยลาย” ศึกษารวบรวมข้อมูลด้านประวัติความเป็นมา ลักษณะเฉพาะ ที่เกี่ยวกับลายผ้าไหม “หมี่ร้อยลาย” ของคุณวนิดา รักพรม

5.1.2.3 การสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ได้แก่

1) คุณวนิดา รักพรหม ผู้เชี่ยวชาญการทอผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน กลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน บ้านเลขที่ 82 หมู่ 10 ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2) คุณสกวาส ศรีบุญเรือง ผู้ประกอบอาชีพทอผ้าไหมมัดหมี่ กลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน บ้านเลขที่ 82 หมู่ 10 ตำบลหินปัก อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

5.1.3 การถอดข้อมูลเสียง ข้อมูลภาพ และข้อมูลสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเป็นเอกสาร

5.2 การสร้างสรรค์ผลงาน

การแสดงบทเพลงที่ผ่านการประพันธ์เพลงจากลายผ้าไหมด้วยโปรแกรม Fruity Loops ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้โปรแกรม Fruity Loops (FL Studio) เป็นเครื่องมือหลัก เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ดนตรีไทย หัตถกรรมไทย และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าด้วยกัน

5.3 การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์

การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์จากการศึกษาข้อมูลเรื่อง หมี่ร้อยลาย ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวนต่อสาธารณชนโดยจัดแสดง ณ ศาลาไทย ชั้น 2 หอศิลปะและวัฒนธรรม แห่งภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา และเผยแพร่การบันทึกผลงานสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

5.4 การสรุปผลการวิจัย

5.4.1 สรุปผลการศึกษาวិทยานิพนธ์ในรูปแบบรายงานวิทยานิพนธ์

5.4.2 การเผยแพร่ตีพิมพ์ผลการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัย

6. ผลการศึกษา

การสร้างสรรค์บทเพลงหมี่ร้อยลาย เป็นการศึกษาลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ที่ชื่อ หมี่ร้อยลายของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยใช้แนวคิด “ข้ามวัฒนธรรม” ระหว่างทฤษฎีดุริยางคศิลป์ไทยเข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยขอเสนอกระบวนการการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

6.1 ลายผ้าไหม “หมี่ร้อยลาย” ของชาวไทพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ผ้าไหมมัดหมี่เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านเฉพาะของชาวไทพวน จากการศึกษาพื้นที่อาสาบ้านพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบลวดลายใหม่ที่ชื่อว่า “หมี่ร้อยลาย” เป็นการสร้างสรรค์ลายผ้าไหมมัดหมี่จากลวดลายที่มีอยู่เดิมของชาวไทพวน โดยคุณวนิดา รักพรหม หัวหน้ากลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน ด้วยแนวคิดในการที่จะทำให้ผ้าไหมหนึ่งผืนมีลายผ้าไหมรวมกันให้มากที่สุด จนออกมาเป็นผ้าไหมมัดหมี่ “หมี่ร้อยลาย” ซึ่งคุณวนิดา รักพรหม ได้อธิบายเรื่องผ้าไหมมัดหมี่ลาย “หมี่ร้อยลาย” ไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

“หมี่ร้อยลายเนี่ย จริง ๆ แล้วมีคนจะมาให้ป่าทำหมี่โบราณ 100 ลาย และคิดว่าถ้าจะให้ทำมันเยอะ ถ้าต้องทำ 100 ผืน ลายละผืนเป็น 100 ลาย ป่าก็เลยเกิดความคิดที่ว่าเอาผ้าไหมมาทางดู ผ้าผืนเดียวเราสามารถบอกได้เลยว่าหมี่ลายมัดหมี่โบราณมีลายอะไรบ้างก็เลยเอาใส่รวม ๆ กัน” (วนิดา รักพรหม, สัมภาษณ์, วันที่ 18 เมษายน 2567)

6.1.1 ขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่ลาย “หมี่ร้อยลาย”

ขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่ลาย “หมี่ร้อยลาย” ใช้วิธีทอผ้าแบบดั้งเดิมเครื่องมือก็กระตุกโนและระวิง และใช้วิธีดั้งเดิมในการย้อมผ้ารวมไปถึงการขึ้นผ้าที่ไม่เหมือนกับผ้าไหมผืนอื่น ๆ จากการที่ศึกษาพื้นที่ภาคสนาม พบว่าผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย ปรากฏลวดลายผ้าเพียง 34 ลายเพียงเท่านั้น ซึ่งเป็นลายที่ผสมผสานกันไปตามที่ผู้ทอผ้าจะจินตนาการและออกแบบลวดลายลงบนผ้าหนึ่งผืน ลวดลายอาจมีการซ้ำกัน บางลวดลายเป็นการผสมผสานกันระหว่างลายโบราณที่มีอยู่แล้วกับลายที่คิดขึ้นมา ณ ตอนนั้นที่เกิดขึ้นระหว่างทอซึ่งต้องใช้ความละเอียดและรอบคอบในการดูเนื้อผ้าอย่างแม่นยำ มิเช่นนั้นจะทำให้ลายผ้าไม่ตรงกันและขาดช่วงตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมเส้นไหม 2) การฟอกเส้นไหม 3) การมัดหมี่ (การสร้างลวดลายก่อนย้อม) 4) การย้อมสี 5) การแก้มัด (เปิดลาย) 6) การกรอเส้นไหมลงหลอด และ 7) การทอผ้า

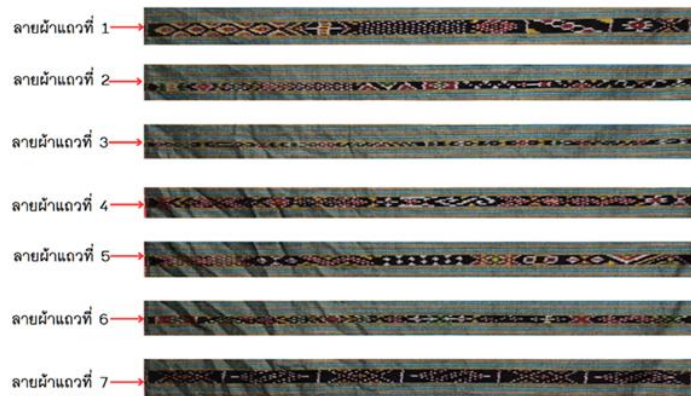

ภาพที่ 2 คุณวนิดา รักพรหม

ที่มา: ผู้วิจัย

6.1.2 ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ลายหมี่ร้อยลาย

ลวดลายของลายผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย ประกอบด้วยลายจำนวน 34 ลาย ได้แก่ ลายมะต๋ม ลายเอี้ยงโม่ง ลายปลาชีวปลาสร้อย ลายหัวปลี ลายลูกโซ่ ลายดอกแก้วใหญ่ ลายตะวันลับฟ้ากลับด้าน ลายมะต๋มใหญ่กลับด้าน ลายบัวศรี ลายขาเป๋ย ลายหมากจับ ลายตะวันลับฟ้า ลายหมาจิ้งจอก ลายหมามุ่ย ลายโคมตั้ง ลายมะต๋มเล็ก ลายโคมตั้งสองด้าน ลายมะต๋มสามตัว ลายขาเป๋ยใหญ่ ลายหมาจับ ลายขอ ลายขอกลับด้าน ลายดอกแก้ว ลายพันเครือ ลายมะต๋มสี่มุม ลายมะต๋มครึ่งซีก ลายหมาจับหมู่ ลายตะวันลับฟ้าล้อมมะต๋ม ลายมะต๋มใหญ่ ลายโคมตั้งสองด้านผสมขาเป๋ย ลายเอื้อ ลายขาเป๋ยล้อมลายขอ ลายมะต๋มพันเครือ และลายขอใหญ่

ภาพที่ 3 ผ้าไหมหมี่ร้อยลาย

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 1 ชื่อลายผ้าไหมมัดหมี่ลาย หมี่ร้อยลาย

ลายผ้าแถวที่ 1	มะตูม เอียงโม่ง ปลาชีวลาสร้อย หัวปลี ลูกโซ่ ดอกแก้ว ตะวันลับฟ้ากลับด้าน
ลายผ้าแถวที่ 2	มะตูมใหญ่กลับด้าน บัวศรี ขาเปี้ย หมากจับ ตะวันลับฟ้า หม่าจับวง โคมตั้ง หมามูย ตะวันลับฟ้า
ลายผ้าแถวที่ 3	มะตูมเล็ก โคมตั้งสองด้าน ขาเปี้ย ตะวันลับฟ้า มะตูม ตะวันลับฟ้า
ลายผ้าแถวที่ 4	ขาเปี้ย บัวศรี หม่าจับ ลายขอ ลายขอกกลับด้าน ดอกแก้ว
ลายผ้าแถวที่ 5	พันเครือ มะตูมสี่มุม มะตูมครึ่งซีก หม่าจับหมู่ ตะวันลับฟ้าล้อมมะตูม ตะวันลับฟ้า
ลายผ้าแถวที่ 6	หม่าจับวง ตะวันลับฟ้า มะตูมใหญ่ โคมตั้งผสมขาเปี้ย ลายเอื้อ ลายขาเปี้ยขนบลายขอ
ลายผ้าแถวที่ 7	มะตูมพันเครือ ลายขอใหญ่

ตารางที่ 2 ลายผ้าไหมในหมี่ร้อยลายทั้ง 34 ลวดลาย

ลำดับ	ลายผ้า	ชื่อ	ลักษณะของลาย	ลำดับ	ลายผ้า	ชื่อ	ลักษณะของลาย
1		ลายมะตูม	ลายมะตูมมีลักษณะเป็นรูปทรงดอกมะตูมคล้ายวงรี 2 ชั้นทับซ้อนกันโดยมีลักษณะเป็นดอกวางเรียงเป็นหมู่สลับกัน	18		ลายมะตูมสามตัว	ลายมะตูมสามตัวมีรูปร่างคล้ายคลึงกับลายมะตูมเล็ก วางเรียงกันสามตัว
2		ลายเอียงโม่ง	ลายเอียงโม่งเป็นชื่อของนกเงือกโดยเป็นสัญลักษณ์แทนจะงอยปากของนก คล้ายลูกศรหันหน้าออกจากกัน	19		ลายขาเปี้ยใหญ่	ลายขาเปี้ยใหญ่เป็นลายที่มีลักษณะคล้ายกับตัว X มีที่มาจากไม้คั่นเปี้ยต่างจากลายขาเปี้ยแบบธรรมดาเพราะมีลายย่อยเข้ามาแทรกตรงกลาง
3		ลายปลาชีวลาสร้อย	ลายปลาชีวลาสร้อยมีลักษณะเป็นจุดขนาดเล็กคล้ายกับฝูงปลาชีวลับกับกันจำนวน 4 หรือ 5 ลาย	20		ลายหม่าจับ	ลายหม่าจับมีที่มาจากลายมะตูมโดยนำมาขยายให้ใหญ่ขึ้น โดยในลายนี้จะมีทั้งมะตูมเล็กและมะตูมใหญ่รวมกัน
4		ลายหัวปลี	ลายหัวปลีมีรูปร่างคล้ายหัวปลีลักษณะเป็นวงรีหัวแตกและมีลายย่อยอยู่ด้านในสามจุด	21		ลายขอ	ลายขอมีลักษณะเป็นตะขอตัว S มีที่มาจากตัวอักษรนำหน้าชื่อของเจ้าฟ้าหญิง

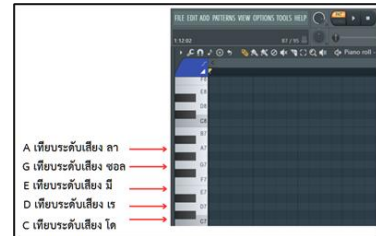
ลำดับ	ลายผ้า	ชื่อ	ลักษณะของลาย	ลำดับ	ลายผ้า	ชื่อ	ลักษณะของลาย
5		ลายลูกโซ่	ลายลูกโซ่มีรูปร่างคล้ายกับห่วงโซ่ที่เกี่ยวพันกัน	22		ลายดอกแก้ว	ลายดอกแก้วมีลักษณะเป็นดอกตัว S มีที่มาจากตัวอักษรนำหน้าชื่อของเจ้าฟ้าหญิง
6		ลายดอกแก้ว	ลายดอกแก้วมีลักษณะคล้ายดอกแก้ว ดอกใหญ่และมี 8 กลีบ	23		ลายดอกแก้ว	ลายดอกแก้วมีลักษณะคล้ายดอกแก้ว มีรูปทรงคล้ายดอกไม้อีก 6 กลีบ และแตกต่างจากดอกมะตูมตรงปลายดอก
7		ลายตะวันลับฟ้า	ลายตะวันลับฟ้ามีลักษณะคล้ายลายตะวันกับดวงตะวันที่สะท้อนลงบนผืนน้ำ	24		ลายตะวันลับฟ้า	ลายตะวันลับฟ้ามีลักษณะเป็นกากบาทสามตัววางเรียงกัน และมีที่มาจากลายขาเป๋
8		ลายมะตูมใหญ่	ลายมะตูมใหญ่มีลักษณะคล้ายรูปวงรีของลายมีลักษณะแบ่งครึ่งและหันหน้าคนละฝั่ง	25		ลายมะตูมใหญ่	ลายมะตูมใหญ่มีลักษณะเป็นดอกมะตูมเล็กวางเป็นมุมข้าวหลามตัด
9		ลายบัวศรี	ลายบัวศรีมีลักษณะคล้ายกับลายบัวศรี มีลายย่อยอยู่ในดอกของลาย	26		ลายบัวศรี	ลายบัวศรีมีลักษณะเป็นดอกมะตูมครึ่งวงรีวางเรียงสลับกันโดยมีเส้นพื้นครึ่งวงรี
10		ลายขาเป๋	ลายขาเป๋เป็นลายที่มีลักษณะคล้ายกับตัว x มีที่มาจากไม้คั่นเป๋	27		ลายขาเป๋	ลายขาเป๋มีลักษณะเดียวกับลายหม่อมราชวงศ์เป็นคู่กัน
11		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะคล้ายดอกหญ้าหมาก เป็นกลุ่มเล็กเรียงกัน	28		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมปลายขนกันด้านบนและวางล้อมลายมะตูมไว้
12		ลายตะวันลับฟ้า	ลายตะวันลับฟ้ามีลักษณะคล้ายสามเหลี่ยมลายคล้ายกับดวงตะวันที่สะท้อนลงบนผืนน้ำ	29		ลายตะวันลับฟ้า	ลายตะวันลับฟ้ามีลักษณะเป็นรูปทรงดอกมะตูมคล้ายวงรี 2 ชั้นทับซ้อนกัน
13		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะคล้ายดอกหญ้าหมาก 1 ดอกและมีรูปทรงวงกลมล้อมกรอบ	30		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะเป็นรูปทรงสามเหลี่ยมปลายขนกันด้านบนและวางล้อมลายมะตูมไว้
14		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะคล้ายหม่อมราชวงศ์เป็นรูปทรงเรียงกันเป็นจังหวะและขึ้นสลับกัน	31		ลายหม่อมราชวงศ์	ลายหม่อมราชวงศ์มีลักษณะคล้ายกับดอกมะตูมเล็กและเชื่อมด้วยลายโซ่ไปสุดดอกมะตูมเล็กอีกด้าน
15		ลายโคมตั้ง	ลายโคมตั้งมีลักษณะคล้ายโคมตั้งโพหรือคอปเพื่องานวนอน	32		ลายโคมตั้ง	ลายโคมตั้งมีลักษณะคล้ายกับโคมตั้งโพหรือคอปเพื่องานวนอน
16		ลายมะตูมเล็ก	ลายมะตูมเล็กมีลักษณะคล้ายมะตูมมี 6 กลีบ รูปร่างคล้ายกับดอกไม้ดอกเล็ก	33		ลายมะตูมเล็ก	ลายมะตูมเล็กมีลักษณะเป็นดอกมะตูมที่วางสลับกันในช่องว่างของลายพื้นเครือ
17		ลายโคมตั้ง	ลายโคมตั้งมีลักษณะคล้ายโคมตั้งโพหรือคอปเพื่องานวนอน	34		ลายโคมตั้ง	ลายโคมตั้งมีลักษณะคล้ายกับโคมตั้งโพหรือคอปเพื่องานวนอน

6.2 การสร้างสรรค์บทเพลงหมี่ร้อยลาย

การสร้างสรรค์บทเพลงหมี่ร้อยลาย ใช้แนวคิดการสร้างสรรคบทเพลงไทยโดยสร้างทำนองเพลงจากลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ ร้อยลายหมี่ร้อยลาย ของคุณ วนิดา รักพรหม ผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมมัดหมี่ หัวหน้ากลุ่มสตรีทอผ้าบ้านพวน ผู้วิจัยศึกษาลวดลายผ้าเพื่อเป็นต้นรากในการสร้างสรรค์ทำนองเพลง โดยใช้แนวคิดการข้ามวัฒนธรรมผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ

6.2.1 แนวคิดการสร้างสรรคบทเพลงหมี่ร้อยลาย

ผู้วิจัยกำหนดใช้โปรแกรม Fruity Loops คือ โปรแกรมสำหรับการสร้างสรรค์เพลง (Digital Audio Workstation - DAW) ที่ได้รับความนิยมมากในหมู่นักดนตรี โปรดิวเซอร์ และผู้ที่สนใจในด้านการผลิตเสียงดนตรี โดยเฉพาะในแนวฮิปฮอป EDM และป๊อป

ภาพที่ 4 (ซ้าย) ตัวอย่างการคีย์กราฟิกลายผ้าลงโปรแกรม ภาพที่ 5 (ขวา) ฟังก์ชัน Piano Roll

ที่มา: ผู้วิจัย

สำหรับการสร้างทำนองเพลง ผู้วิจัยถอดลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ลาย หมี่ร้อยลายเป็นลายกราฟิกและคีย์ข้อมูลภาพลายที่เป็นลายกราฟิกลงบนโปรแกรม Fruity Loops โดยเน้นทิศทางของลายผ้าที่มีการเคลื่อนไหวในทิศทางสูงและต่ำและการจับคู่เสียงของตัวโน้ต โดยผู้วิจัยกำหนดลายผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย จำนวน 34 ลาย แบ่งตามตำแหน่งของลายผ้าที่เป็นแถวกำหนดเป็นกลุ่มทำนอง ตามข้อมูลที่ได้อธิบายไว้ในหัวข้อ 6.1.2 ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ร้อยลายหมี่ร้อยลาย

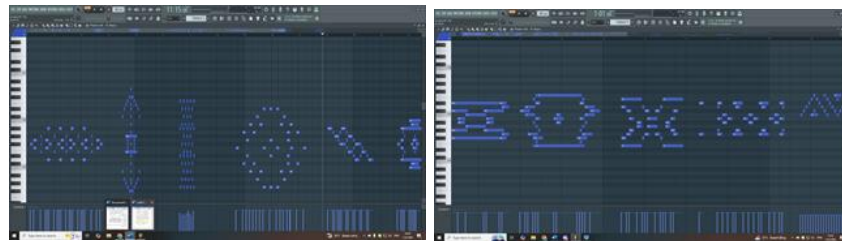
ผลที่ได้จากโปรแกรม Fruity Loops ทำให้เกิดทำนองเสียงดนตรีที่แปลกใหม่ ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้เสียงของเครื่องดนตรีเปียโนที่เป็นตัวฟังก์ชัน MIDI ของโปรแกรม Fruity Loops เป็นการทดลองสร้างทำนอง จากลายผ้าไหม 1 แถวจากผืนผ้า จากนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีประพันธ์เพลงแบบดุริยางคศิลป์ไทย โดยใช้การบันทึกโน้ตเพลงไทยทางเพียงออบน ต ร ม x ซ ล x โดยกำหนดใช้ ฟังก์ชัน Piano roll โดยเริ่มต้นจุดแรกของลายด้วยโน้ตตัวคีย์ C แล้วเทียบระดับเสียงกับเสียงดนตรีไทย (ภาพที่ 5)

ผู้วิจัยใช้หลักการการประพันธ์โน้ตดุริยางคศิลป์ไทยและการบันทึกโน้ตแบบดนตรีไทยเข้ามามีส่วนช่วยในการบันทึกโน้ตเพลงและการวางกราฟิกลวดลายผ้าไหม ผู้วิจัยกำหนดให้จุดแรกของลายผ้าตรงกับโน้ตเสียงโด (C) เพื่อให้สามารถกำหนดเสียงทำนองได้ง่ายขึ้นและเมื่อถอดลายผ้าครบทุกลายแล้ว ผู้วิจัยจึงปรับแต่งทำนองตามสุนทรียะภายใต้แนวคิดการสร้างสรรคบทเพลงไทย ให้สอดคล้องกับจังหวะ

ลายผ้าไหมหนึ่งลาย สามารถสร้างสรรค์เป็นทำนองเพลงได้ 1 ทำนอง โดยลายผ้าไหม 1 แถว ประกอบด้วยลวดลาย 6 ถึง 8 ลวดลาย สามารถสร้างเป็นทำนองเพลงได้ 1 ท่อน ผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย ประกอบด้วย ลวดลายทั้งหมด 7 แถว แต่ละแถวนั้นลายมัดหมี่โบราณจะมีทั้งลายที่ซ้ำกัน ผสมผสานกัน และแตกต่างกันทำให้ทำนองที่ออกมาจากโปรแกรมทำเพลงนั้นมีความหลากหลาย มีทำนองที่เฉพาะตัวและมีทำนองที่แตกต่างกันไป

6.2.2 ทำนองต้นแบบจากโปรแกรม Fruity Loops

เมื่อนำลายผ้าไปแกะใส่โปรแกรมทำเพลง ทำให้เสียงหรือโน้ตที่ได้มานั้นมีทั้ง เสียงสูง เสียงต่ำ สูงสลับต่ำ ต่ำไปสูง หรือเสียงโน้ตที่เป็นคู่กัน เมื่อทำออกมาแล้วปรากฏว่า เสียงที่ได้จากลายผ้าที่แปลงเป็นโน้ตเป็นดังนี้

ภาพที่ 6 ตัวอย่างลายผ้ากราฟิกที่ถอดมาจากผ้าไหมมัดหมี่ลายผ้าแถวที่ 1 และแถวที่ 2

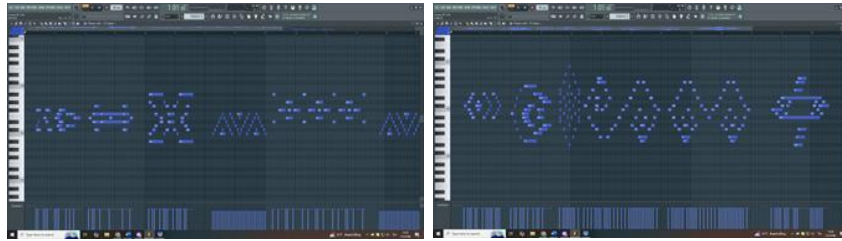
ที่มา: ผู้วิจัย

ลายผ้าแถวที่ 1 มะตูม เอี้ยงโหมง ปลาชีวปลาสร้อย หัวปลี ลูกโซ่ ดอกแก้ว ขาเปี้ย

ลายมะตูม	---ช	---ล	-ล คีช	---ล	-ล คีช	---ล	---ช	---ล
ลายเอี้ยงโหมง	---ค	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ช	ฟ ม ร ค	---ค	ร ม ฟ ช	ล ช ฟ ช	ฟ ม ร ค
ลายปลาชีวปลาสร้อย	----	---ช	ม ช ม ช	ม ช ม ช	----	---ช	ม ช ม ช	ม ช ม ช
ลายหัวปลี	----	---ค	ร ม ร ค	ร ม ร ช	-ช -ช	ล ช ม ช	---ร	ค ม ร ค
ลายลูกโซ่	----	---ค	--ท ล	ช ล ท ค	--ท ล	--ช ม	--ร ค	--ร ม
ลายดอกแก้ว	---ค	ร ม ร ช	-ล ช ค	ร ม -ร	---ค	ร ม ร ช	-ล ช ค	ร ม -ร
ลายขาเปี้ย	----	----	-ล -ช	-ฟ -ม	ม ร ช ค	-ร -ม	-ม -ฟ	-ช -ล

ลายผ้าแถวที่ 2 มะตูมใหญ่กลับด้าน บัวศรี ขาเปี้ย หม่าจับ ตะวันลับฟ้า หม่าจับวง โคมตั้ง หมามูย ตะวัน ลับฟ้า

ลายบัวศรี	----	---ม	--ช ร	ม ค ร ม	----	-ค -ร	---ร	ม ค ร ม
ลายขาเปี้ย	----	---ม	-ร ค -	-ช -ม	ม ร -ค	-ช ล ค	---ร	---ม
ลายหม่าจับ	----	---ม	-ร -ค	-ม -ร	---ค	-ม -ร	-ล -ค	--ม ร
ลายตะวันลับฟ้า	---ค	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ม ช ล	--ช ม	ร ม ช ล	--ค ล	ช ม ร ค
ลายหม่าจับวง	----	--ร ม	-ล -ช	ม ช -ล	----	--ร ม	-ล -ช	ม ช -ล
ลายโคมตั้ง	-ค มี ร	-ค ช ล	ช ค มี ร	-ค ช ล	-ค มี ร	-ค ช ล	ช ค มี ร	-ค ช ล
ลายหมามูย	----	---ล	-ช ช -	---	----	---	-ช ช -	---
ลายตะวันลับฟ้า	---ค	ร ม ช ล	ท ล ช ม	ร ม ช ล	--ช ม	ร ม ช ล	--ค ล	ช ม ร ค

ภาพที่ 7 ตัวอย่างลายผ้ากราฟิกที่ถอดมาจากผ้าไหมมัดหมี่ลายผ้าแถวที่ 3 และแถวที่ 4

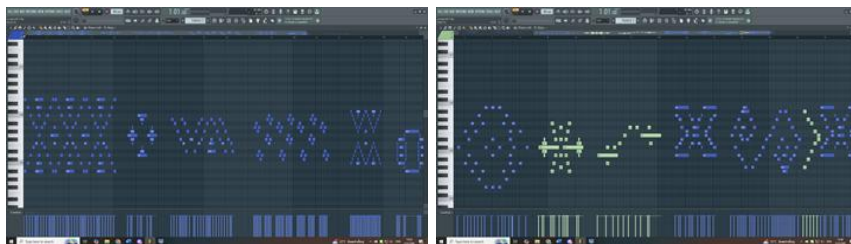
ที่มา: ผู้วิจัย

ลายผ้าแถวที่ 3 มะตูมเล็ก โคมตั้งสองด้าน ขาเปี้ยว ตะวันลับฟ้า มะตูม ตะวันลับฟ้า

ลายมะตูมเล็ก	----	--- มี	- ร - -	- มี ร ดี	--- ช	- ช - ล	--- ล	--- ช
ลายโคมตั้งสองด้าน	----	--- มี	--- ช	ล ช - มี	----	--- มี	----	--- มี
ลายขาเปี้ยว	----	--- มี	- ร ค -	- ช - มี	มี ร - ค	- ช ล ค	--- ร	--- มี
ลายตะวันลับฟ้า	--- ค	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ค ล	ช มี ร ค
ลายมะตูม	----	- ค - ช	-- ล ช	- ช --	----	- ค - ช	-- ล ช	- ช --
ลายตะวันลับฟ้า	--- ค	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ค ล	ช มี ร ค

ลายผ้าแถวที่ 4 ขาเปี้ยว บัวศรี หม่าจ๊ับ ลายขอ ลายขอกลับด้าน ดอกแก้ว

ลายขาเปี้ยว	----	--- มี	- ช ล ค	--- มี	ร ---	ค มี ร ค	--- ค	ร มี ร ค
ลายบัวศรี	--- ล	- ช มี -	- มี ล ช	- ล --	--- ล	- ช มี -	- มี ล ช	- ล --
ลายหม่าจ๊ับ	--- ค	ร มี ร ค	- ค มี ร	ช มี ร ค	--- ค	ร มี ร ค	- ค มี ร	ช มี ร ค
ลายขอ	----	ค ล ช มี	- ช ล ช	- ค - ร	- มี - ฟ	- ช - ล	ช ล ช ค	ร ค ช ล
ลายขอกลับด้าน	----	ค ล ช มี	- ช ล ช	- ค - ร	- ร - ค	- ช ล ช	- มี - ช	- ล - ค
ลายดอกแก้ว	--- ล	- ล - ค	ช ล --	- ค ร มี	- ช ล ค	----	- ค ร มี	ช ล มี ช

ภาพที่ 8 ตัวอย่างลายผ้ากราฟิกที่ถอดมาจากผ้าไหมมัดหมี่ลายผ้าแถวที่ 5 และแถวที่ 6

ที่มา: ผู้วิจัย

ลายผ้าแถวที่ 5 พันเครือ มะตูมสี่มุม มะตูมครึ่งซีก หม่าจ๊ับหมู่ ตะวันลับฟ้าล้อมมะตูม ตะวันลับฟ้า

ลายพันเครือ	--- ค	ร มี ช ล	ช มี ร ค	- ค ล ค	--- ค	ร มี ช ล	ช มี ร ค	- ค ล ค
ลายมะตูมสี่มุม	--- ร	- มี ช -	--- ช	- มี ร -	--- ร	- มี ช -	--- ช	- มี ร -
ลายมะตูมครึ่งซีก	-- ช ล	ท ค - ท	-- ล ค	ช ล ท ค	-- ล ค	ช ล ท ค	- ท - ล	- ช - มี
ลายหม่าจ๊ับหมู่	-- ล ค	ช ล มี ช	(- ช ล	ค ร คมี)	-- ล ค	ช ล มี ช	(- ช ล	ค ร คมี)
ลายตะวันลับฟ้าล้อมมะตูม	ร มี ช ล	ค ล ช มี	(ร มี ช ล	ค ล ช มี)	ร มี ช ล	ค ล ช มี	(ร มี ช ล	ค ล ช มี)
ลายตะวันลับฟ้า	--- ค	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ช มี	ร มี ช ล	-- ค ล	ช มี ร ค

ลายผ้าแถวที่ 6 หมาจิ้งหวง ตะวันลับฟ้า มะตูมใหญ่ โคมตั้งผสมชาเปีย ลายเอื้อ ลายชาเปียขนาน

ลายขอ

ลายหมาจิ้งหวง	-- ร ม	- ช - ล	-- ร ม	- ช - ล	-- ร ม	- ช - ล	- ล ร ม	- ช - ล
ลายตะวันลับฟ้า	--- ด	ร ม ช ล	ล ช ฟ ม	(ล ช ฟ ม)	ร ม ช ล	(ร ม ช ล)	ช ม ร ด	(ช ม ร ด)
ลายมะตูมใหญ่	- ม --	- ด - ร	- ล - ด	- ช - ล	--- ล	--- ล	- ร - ด	- ม - ร
ลายโคมตั้งผสม ชาเปีย	----	--- ด	- ร ม -	- ช ล ด	- ด --	ร ด ล ช	----	- ร - ม
ลายเอื้อ	----	- ร - ม	--- ม	- ฟ - ช	--- ล	- ล - ช	----	- ล - ม
ลายชาเปียขนานลายขอ	----	--- ร	- ด ล -	- ช - ด	ท ล --	- ท ด ช	--- ล	--- ด
	- ร - ด	- ล - ช	- ฟ - ม	----	- ด - ท	- ล - ช	- ฟ - ม	----
	----	--- ร	- ด ล -	- ช - ด	ท ล --	- ท ด ช	--- ล	--- ด

ภาพที่ 9 ตัวอย่างลายผ้ากราฟิกที่ถอดมาจากผ้าไหมมัดหมี่ลายผ้าแถวที่ 7
ที่มา: ผู้วิจัย

ลายผ้าแถวที่ 7 มะตูมผสมพันเครือ ลายขอใหญ่ สลับกันไปใน 1 แถว

ลายมะตูมผสมพันเครือ	--- ร	- ด - ท	- ล - ร	ร ด - ท	- ช - ด	- ร - ม	ด ม ด ร	- ด - ล
	- ช - ร	- ด - ท	- ล - ร	ร ด - ท	- ช - ด	- ร - ม	ด ม ด ร	- ด - ล
	- ช - ร	- ด - ท	- ล - ร	ร ด - ท	- ช - ด	- ร - ม	ด ม ด ร	- ด - ล
ลายขอใหญ่	----	-- ร ม	- ช - ล	- ด ล ด	- ร - ล	----	- ด - ร	- ม - ช
	ม ล ช ด	- ล ด ร	----	- ม ร ด	---	- ด - ร	- ล ช ม	- ร - ด

จากการสังเคราะห์ทำนองจากลายผ้าในแต่ละแถว ผู้วิจัยพบว่าทำนองที่ได้มีความอิสระ ไม่ปรากฏเป็นรูปแบบทำนองเพลงตามกรอบแนวคิดการประพันธ์ทั่วไป ลักษณะของโน้ตมีการกระโดด ขึ้นลง เสียงสูงต่ำสลับกัน รวมถึงการใช้คู่เสียงที่ไม่เป็นระบบ เมื่อนำมาพิจารณาตามหลักการประพันธ์เพลงไทยแล้ว ทำนองที่ได้มีลักษณะเสียงเพี้ยน ไม่สอดคล้องกับขนบการประพันธ์ดนตรีไทยโดยตรง

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำนองต้นแบบทั้ง 7 ท่อนแล้ว ผู้วิจัยได้นำทำนองดังกล่าวมาปรับแต่ง และประยุกต์ให้เข้ากับแนวคิดทางดนตรีไทย โดยเฉพาะการอ้างอิง “ทางเพ็ญอุบถ” ซึ่งเป็นหนึ่งในทางหลักของดนตรีไทยที่มีความงดงามและความสมดุลทางเสียง การใช้ทางเพ็ญอุบถช่วยให้ทำนองที่กระจัดกระจายมีความกลมกลืนมากขึ้น สอดคล้องกับโครงสร้างและอัตลักษณ์ของเพลงไทย

ทั้งยังช่วยยกระดับจากทำนองที่ได้จากลายผ้า ให้มีความเป็นดนตรีไทยที่สมบูรณ์ พร้อมสำหรับการนำเสนอในรูปแบบวงดนตรีพื้นบ้านและการแสดงเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

6.2.3 ทำนองที่ผ่านการแปลงด้วยสุนทรียะและทฤษฎีดริยางคศิลป์ไทย

โน้ตทำนองเพลง หมี่ร้อยลาย ที่ผ่านการปรับภายใต้แนวคิดการสร้างสรรคเพลงไทย ดังนี้

ลายผ้าแถวที่ 1

---ช	---ล	-ล ตีช	---ล	-ล ตีช	---ล	-ชชช	---ล
---ด	ร ม ฟ ช	-ช ฟ ช	-ม ร ด	---ด	ร ม ฟ ช	-ช ฟ ช	-ม ร ด
-----	---ช	--มช	-ช มช	----	---ช	--มช	-ช มช
----	---ด	--ร ด	ร ม ร ช	----	---ช	---ร	-ม ร ด
----	---ตี	---ล	-ช ล ตี	----	---ล	--ช ม	-ร -ม
---ด	ร ม ร ช	-ลชด	ร ม -ร	---ด	ร ม ร ช	-ลชด	ร ม -ร
----	---ล	--ช ม	-ร ม ด	---ล	---ด	--ร ม	-ช -ล

ลายผ้าแถวที่ 2

----	-ร ม ด	-ล -ด	-ด ร ม	----	----	-ช -ม	ช ล -ช
-----	---ม	--ช ร	-ด ร ม	----	-ด -ร	---ร	-ด ร ม
----	---ล	ตีลชม	-ช -ล	----	-ร ม ช	--ช ล	ช ม ร ช
----	---ม	-ร -ด	ร ม ด ร	---ด	ล ด ร ม	ช ม ร ด	ร ม -ร
----	---ล	--ช ม	ร ม ช ล	-มชม	ร ม ช ล	ตีลชม	-ร -ด
----	ร ม ช ล	--ช ม	ร ม ช ล	----	ร ม ช ล	--ช ม	ร ม ช ล
-ตีมีรี	-ตีชล	ช ตีมีรี	-ตีชล	---ตี	รีมี -รี	มีรีตีล	ตีช -ล
----	---ล	---ช	มช -ล	----	---ล	---ช	มช -ล
----	---ล	--ช ม	ร ม ช ล	-มชม	ร ม ช ล	ตีลชม	-ร -ด

ลายผ้าแถวที่ 3

----	---ล	---ล	ตีลชฟ	----	--ดฟ	ชฟดฟ	ช ล -ช
----	---ม	---ช	-ลชม	----	--ชม	ร ม ช ด	ร ม ช ม
----	---ล	ตีลชม	-ช -ล	----	-ร ม ช	--ช ล	ช ม ร ช
----	---ล	--ช ม	ร ม ช ล	-มชม	ร ม ช ล	ตีลชม	-ร -ด
----	-ด ร ม	--ช ล	ช ม -ช	----	-ด ร ม	--ช ล	ช ม -ช
----	---ล	--ช ม	ร ม ช ล	-มชม	ร ม ช ล	ตีลชม	-ร -ด

ลายผ้าแถวที่ 4

---ม	-ช ล ตี	---ล	ตีลชม	----	-ด -ร	ม ร ด ร	ด ล -ด
---ล	-ลชม	-ม ลช	-ม ช ล	---ล	ตีลชม	-ม ลช	-ม ช ล
----	---ด	--ม ร	ด ล -ด	-ล ด ล	ช ล ด ร	ด ร ม ร	ด ล -ด
----	ตีลชม	-ช ลช	-ด -ร	---ด	ล ด ร ม	ช ม ร ม	ช ล -ช
----	ตีลชม	-ช ลช	-ด -ร	---ด	ล ด ร ม	ช ลชม	-ร -ด
---ล	-ล -ตี	---ด	ล ด ร ม	---ช	---ล	ตีลชม	-ร ม ช
เที่ยวสอง				---ช	---ล	ตีลชม	-ร -ด

ลายผ้าแถวที่ 5

----	---ล	--ชม	-รมด	---ด	---ล	ดลชม	-รมด
---ร	--มช	---ช	--มร	---ร	--มช	-มชล	ชม-ร
----	-ล-ด	-ดรม	-มรด	----	-ล-ด	รดลด	รมชม
--ดล	ชลมช	(--ชล	ดร์ดม)	(--ชล	ดร์ดม)	--ดล	ชลมช
----	---ม	-มชล	ดลชม	-มชล	ดลชม	-มชด	ลดรม
----	---ล	--ชม	รมชล	-มชม	รมชล	ดลชม	-ร-ด

ลายผ้าแถวที่ 6

--รม	-ช-ล	--รม	-ช-ล	--รม	-ช-ล	ดลชม	-ช-ล
---ด	--ชล	ดลชม	-ลชม	---ล	ดลชม	ชมรล	-ล-ด
---ม	--ดร์	--ลด	--ชล	---ล	---ล	-ร-ด	รรม-ร
----	---ท	--รท	-ลทช	----	--ลช	มชลด	รมชม
----	-ร-ม	----	-ร-ช	----	-ล-ช	มชลด	-ร-ม
--รท	--ลร	-ทลร	-ทลช	----	--ลช	มชลด	รมชม
---ด	รมรม	ชมรล	รมชม	---ด	รมรม	รมชด	รมชม
---ด	รรม-ร	มรลล	ดร์-ด	-ลชม	ลชมร	มรลล	ดร์-ด

ลายผ้าแถวที่ 7

---ล	-ลชม	-มชล	ดลชม	---ล	ดลชม	-มชล	-ลชม
---ล	-ลชม	-มชล	ดลชม	---ล	ดลชม	-ร-ช	---ช
---ล	-ลชม	-มชล	ดลชม	---ล	ดลชม	ดรมร	ดล-ด
--รม	--ชล	-ดลล	ลดร์ล	----	รมชล	ดลชม	-ร-ช
----	-มชร	มรลล	ดร์-ด	----	-มชร	มรลล	ดร์-ด
-ลชม	-มชร	มรลล	ดร์-ด				

7. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากลายผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทยพวน เป็นการศึกษาวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงจากผ้าไหมมัดหมี่ลาย หมี่ร้อยลาย ผู้วิจัยขอแสดงผลการศึกษาวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

7.1 การสร้างสรรค์บทเพลงจากผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย

การสร้างสรรค์บทเพลงหมี่ร้อยลาย เป็นการศึกษาลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ที่ชื่อ หมี่ร้อยลาย เป็นผ้าที่สร้างสรรค์โดยคุณวนิดา รักพรหม หัวหน้ากลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน ตำบลบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยนำลวดลายต่าง ๆ มาผสมผสานในผ้าไหมผืนเดียวกัน ซึ่งลวดลายของผ้าไหมมัดหมี่ ลายหมี่ร้อยลาย นั้น มีจำนวนเพียงแค่ 34 ลาย โดยขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่ลายหมี่ร้อยลาย ใช้วิธีทอผ้าแบบดั้งเดิมเครื่องมือก็กระทัด ใสนและระวิง และใช้วิธีดั้งเดิมในการย้อมผ้า

รวมไปถึงการขึ้นผ้าที่ไม่เหมือนกับผ้าไหมผืนอื่น ๆ ลวดลายอาจมีการซ้ำกัน บางลวดลายเป็นการผสมผสานกันระหว่างลายโบราณที่มีอยู่แล้วกับลายที่คิดขึ้นมา ณ ตอนนั้นที่เกิดขึ้นระหว่างทอ

ลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ ลายมีร้อยลาย มีลักษณะเด่นคือ มีลายเป็นรูปทรงต่าง ๆ ที่ผสมผสานลายโบราณและลายที่คิดค้นขึ้นระหว่างทอ ได้แก่ เส้นทแยง วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ที่เป็นภาพจินตนาการถึงธรรมชาติหรือสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ดอกไม้ ดวงอาทิตย์ คบเพลิง ตัวอักษร รวมถึงความเชื่อประเพณีของชาวไทพวน เป็นต้น บางลายเป็นการซ้ำลายแต่มีขนาดไม่เท่ากัน ได้แก่ ลายขอลายขอใหญ่ ลายมะตุ้ม ลายมะตุ้มใหญ่ ลายตะวันลับฟ้า ลายตะวันลับฟ้าล้อมมะตุ้ม

การสร้างบทเพลงหมี่ร้อยลาย ผู้วิจัยถอดลวดลายผ้าไหมมัดหมี่ลาย หมี่ร้อยลายเป็นลายกราฟิกและคีย์ข้อมูลภาพลายที่เป็นลายกราฟิกลงบนโปรแกรม Fruity Loops โดยเน้นทิศทางของลายผ้าที่มีการเคลื่อนไหวในทิศทางสูงและต่ำและการจับคู่เสียงของตัวโน้ต ผู้วิจัยกำหนดใช้ฟังก์ชัน Piano roll ในโปรแกรม กำหนดตัวคีย์ C แล้วใช้วิธีเทียบโน้ตกับระดับเสียงดนตรีไทยตามตำแหน่งของลายผ้า

บทเพลงหมี่ร้อยลาย เป็นการถอดลายของผ้าไหมมัดหมี่ ลานหมี่ร้อยลายซึ่งปรากฏเป็นลายผ้าจำนวน 7 แถว แต่ละแถวมีลายอยู่ 6 ถึง 8 ลาย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดลายผ้า 1 แถวเป็นทำนอง 1 ท่อน และสังเคราะห์ทำนองจากลายผ้าแล้ว พบว่าทำนองที่ได้เป็นทำนองที่ค่อนข้างอิสระ ไม่ปรากฏว่ามีรูปแบบทำนองเพลงแบบใด เป็นทำนองที่ไม่ได้อยู่ในกรอบแนวคิดของการประพันธ์เพลง ลักษณะของตัวโน้ตกระโดดไปมา เสียงสูงต่ำสลับกัน ลักษณะการใช้คู่เสียงที่เป็นอิสระ เมื่อพิจารณาตามหลักการประพันธ์เพลงไทยแล้ว ทำนองที่ได้มีลักษณะเสียงเพี้ยน เมื่อได้ทำนองต้นแบบทั้ง 7 ท่อนแล้วจึงปรับแต่งตามสุนทรียะภายใต้แนวคิดการสร้างสรรค์เพลงไทย ให้สอดคล้องกับจังหวะ และนำเสนอด้วยวงโปงลางซึ่งเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสาน ประกอบด้วย พิณ แคน เบส โปงลาง กลองหาง กลองตุ้ม ฉาบใหญ่ และ กบไม้ ซึ่งผู้วิจัยใช้แทนเครื่องดนตรี เกราะ เพื่อให้เกิดเสียงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เสียงของวงโปงลางให้ความรู้สึกถึงความครื้นเครง สนุกสนาน สอดคล้องกับแนวคิดในการนำเสนอผลงานที่ผู้วิจัยต้องการให้เกิดความสนุกสนานครื้นเครง เช่นเดียวกับการเฉลิมฉลองในงานประเพณี บทเพลงหมี่ร้อยลาย ประกอบด้วยโครงสร้างของบทเพลงออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) ช่วงเกริ่น 2) ทำนองเพลงช้า และ 3) ทำนองเพลงเร็ว โดยออกแบบเสียงก็กระตุกทอผ้าให้เป็นเสียงกลองหน้าทับใหม่ และกำหนดให้ใช้จังหวะฉิ่งอัตราจังหวะ 2 ชั้นในช่วงทำนองเพลงช้า และชั้นเดียวในช่วงทำนองเพลงเร็ว

7.2 การอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานนี้ใช้วิธีสร้างสรรค์บทเพลงแตกต่างจากงานวิจัยของ อังคณา ใจheim (2558) ที่ศึกษาเรื่องการประพันธ์ทำนองเพลงผ้าลวง ในประเด็นที่ว่านำลายผ้ามาสร้างสรรค์งาน โดยศึกษาวิธีทอลวดลาย ตลอดถึงความเกี่ยวข้องในการทอ นำมาประพันธ์บทเพลงโดยใช้วิธีการ

ประพันธ์แบบอิสระเป็นการคิดและประดิษฐ์ทำนองขึ้นใหม่ เป็นเพลงสำเนียงภาคเหนือ การดำเนินทำนองมีการใช้ลูกเหลื่อมหรือลูกล้วง บรรเลงคาบเกี่ยวเหลื่อมล้ำกัน ส่อให้เห็นถึงการล้วงสอดเส้นไหมเกิดเป็นลวดลายน้ำไหล งานวิจัยนี้เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านดุริยางคศิลป์ไทยและหัตถกรรมไทย เรียบเรียงการแปรทำนอง การสร้างแนวทำนองประสานเสียง โดยยึดหลักความสัมพันธ์ของเสียง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างสรรค์บทเพลงจาก ลายผ้าไหมมัดหมี่ หมี่ร้อยลายเข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสร้างทำนองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของลายผ้าไหมมัดหมี่

7.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากลายผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน ผู้วิจัยพบข้อเสนอแนะดังนี้

7.3.1 ผลงานสร้างสรรค์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถนำไปเป็นฐานในการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์ไทยจากผ้าไหมมัดหมี่ลาย หมี่ร้อยลาย โดยใช้ทำนองที่สร้างสรรค์ขึ้นประกอบการแสดง

7.3.2 การสร้างสรรค์ผลงาน หมี่ร้อยลาย นี้ เกิดจากการใช้แนวคิดการข้ามวัฒนธรรมที่ใช้ทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ หัตถศิลป์พื้นบ้านผ้าไหมมัดหมี่ ดนตรีพื้นบ้านไทย เข้ากับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดวิธีการสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่างไปจากเดิม เป็นต้นแบบสำหรับผลงานการสร้างสรรค์ดนตรีหรือศิลป์แขนงอื่น หรือ สามารถเลือกใช้องค์ประกอบทางศิลปะแขนงอื่น ๆ ผสานเข้ากับศาสตร์ที่แตกต่างออกไปได้

8. กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานิพนธ์เรื่อง หมี่ร้อยลาย: ดนตรีไทยสร้างสรรค์จากลายผ้าไหมมัดหมี่ของชาวไทพวน สำเร็จลุล่วงลงได้จากการรับความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มสตรีอาสาบ้านพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี การสนับสนุนด้านสถานที่ในการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์จากหัตถศิลป์และวัฒนธรรมภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยบูรพา และการสนับสนุนด้านบุคลากรและอุปกรณ์การสร้างสรรค์ผลงานจากคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

รายการอ้างอิง

- วรา ชาภูคำ. (2556). *อัตลักษณ์ไทยพวน: กรณีศึกษาไทยพวน ตำบลบ้านกล้วย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี*. (วิทยานิพนธ์). สุโขทัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อังคณา ใจเข็ม. (2558). จากเส้นไหมสู่การสร้างสรรค์ท่วงทำนอง. *วารสารครุศาสตรปริทรรศน์*. 2(3), 24-37.